

گزارش

پزشکیان: همه از تصمیمات دیپلماسی حمایت کنند

رئیس‌جمهوری با اشاره به موضوع مذاکرات و نحوه بازتابش در رسانه‌ها گفت: در مواردی کلیپ‌هایی از بیانات رهبر شهید انقلاب درباره مذاکره به‌گونه‌ای بازنشر می‌شود که گویا نظام به‌صورت مطلق مخالف هرگونه مذاکره بوده است، در حالی که رهبر شهید هیچ‌گاه با مذاکره عزتمندانه، مبتنی بر اقتدار و در چارچوب منافع ملی مخالفت نداشتند. مسعود پزشکیان در دیدار با رئیس و جمعی از مدیران سازمان صداوسیما، با مرور مجموعه حوادث، چالش‌ها و رخدادهایی که از آغاز به کار دولت تاکنون کشور با آن مواجه بوده است، اظهار کرد: شاید در دل این فرازوفرودها، حکمتی نهفته باشد تا انسجام و همبستگی ملی بیش از گذشته تقویت شود. تاکید ما بر وحدت و وفای در ایام انتخابات، یک شعار سیاسی و مقطعی نبود، بلکه برخاسته از باوری عمیق و ریشه‌دار بود و تجربه نیز نشان داد وحدت است که می‌تواند کشور را از بیخ‌های دشوار عبور دهد. پزشکیان با تاکید بر ضرورت پرهیز از نگاه‌های محدود، تنگ‌نظرانه و دفع‌کننده، تاکید کرد: نباید به‌دلیل یک ضعف یا کاستی، همه خدمات، سوابق و ظرفیت‌های افراد را نادیده گرفت. امروز مهم‌ترین مسئله برای ما باید این باشد که تا چه میزان می‌توانیم دل‌های مردم را به یکدیگر نزدیک کنیم و سرمایه اجتماعی کشور را افزایش دهیم. رئیس‌جمهوری افزود: جهاد فقط در میدان نبرد معنا پیدا نمی‌کند؛ اگر بتوانیم همبستگی و همدلی را در جامعه نهادینه کنیم، این نیز کمتر از جهاد نیست.

از بیان بسیاری از مطالب صرف‌نظر می‌کنم تا زمینه تفرقه و اختلاف نشود او با بیان اینکه دغدغه اصلی امروز ما نه جنگ و موشک و بمباران، بلکه حفظ آرامش، انسجام و یکپارچگی است، تصریح کرد: با وجود مسائل و مشکلات متعدد، از بیان بسیاری از مطالب صرف‌نظر می‌کنم تا مبادا زمینه تفرقه و اختلاف فراهم شود. امروز حفظ وحدت و انسجام ملی به‌مراتب مهم‌تر از مسائل نظامی و امنیتی است.

همواره تلاش کرده‌ام سخنی خلاف نظر مقام معظم رهبری بیان نشود

پزشکیان تاکید کرد: همواره تلاش کرده‌ام سخنی خلاف نظر مقام معظم رهبری بیان نشود یا موضعی اتخاذ نشود که به اختلاف میان ارکان حاکمیت دامن بزند و دشمن از آن سوءاستفاده کند.

هر تحلیل یا موضعی از صداوسیما که به ایجاد تفرقه در جامعه منجر شود، آبرویختن به آسیاب دشمن است

رئیس‌جمهوری با اشاره به نقش رسانه‌ها، به‌ویژه صداوسیما در شرایط حساس ایران گفت: هر سخن، تحلیل یا موضعی که از هر تریبونی، به‌ویژه صداوسیما، منجر به ایجاد شکاف و تفرقه در جامعه شود، در عمل آبرویختن به آسیاب دشمن است. هنر و دشواری مدیریت رسانه دقیقاً در همین نقطه معنا پیدا می‌کند و مسئولیت امروز صداوسیما، مسئولیتی حیاتی و سرنوشت‌ساز است.

سخنان برخی کارشناسان صداوسیما با واقعیت‌های جاری فاصله جدی دارد او با انتقاد از طرح برخی تحلیل‌های غیرواقعی در برنامه‌های رسانه‌ای، اظهار کرد: گاهی برخی کارشناسان در رسانه ملی سخنانی مطرح می‌کنند که با واقعیت‌های جاری کشور و روند‌های موجود فاصله جدی دارد، اما دولت به‌منظور جلوگیری از اختلاف و حفظ آرامش جامعه، از واکنش و موضع‌گیری پرهیز می‌کند.

پزشکیان در همین زمینه بر ضرورت پرهیز از انتشار اطلاعات نادرست و لزوم تبیین واقعیت‌ها، شرایط برای افکار عمومی تاکید کرد. رئیس‌جمهوری در بخش دیگری به موضوع مذاکرات و نحوه بازتاب آن در رسانه‌ها اشاره کرد و گفت: در مواردی، کلیپ‌هایی از بیانات رهبر شهید انقلاب درباره مذاکره به‌گونه‌ای بازنشر می‌شود که گویا نظام به‌صورت مطلق مخالف هرگونه مذاکره بوده است، در حالی که رهبر شهید هیچ‌گاه با مذاکره عزتمندانه، مبتنی بر اقتدار و در چارچوب منافع ملی مخالفت نداشتند و در دیدارهایی که با معظله داشتیم، نگاه ایشان همواره مبتنی بر حفظ عزت، حکمت و صلحت نظام بود.

هیچ تصمیمی بدون هماهنگی و اذن مقام معظم رهبری اتخاذ نخواهد شد پزشکیان تصریح کرد: هیچ تصمیمی در جمهوری اسلامی ایران خارج از چارچوب شسورای عالی امنیت ملی و بدون هماهنگی و اذن مقام معظم رهبری اتخاذ نخواهد شد و هنگامی که تصمیمی در حوزه دیپلماسی اتخاذ می‌شود، همه دستگاه‌ها، تریبون‌ها و جریان‌ها باید از آن حمایت کنند تا صدایی واحد و منسجم از جمهوری اسلامی ایران به جهان مخابره شود.

نمی‌شود هر فرد یا جریان‌ی بر مبنای سلیقه شخصی، نسخه‌ای متفاوت برای کشور ارائه دهد

او افزود: نمی‌شود هر فرد یا جریان‌ی صرفاً بر مبنای سلیقه شخصی خود، نسخه‌ای متفاوت برای کشور ارائه دهد؛ چراکه اداره کشور مستلزم تصمیم واحد و تبعیت جمعی است.

برای حفظ همراهی مردم باید از هرگونه تقسیم‌بندی و برچسب‌زنی پرهیز کنیم پزشکیان با تاکید بر ضرورت تقویت سرمایه اجتماعی و پرهیز از دوگانه‌سازی در جامعه، گفت: ما خد خدا و مردم، تکیه‌گاهی نداریم و برای حفظ همراهی مردم باید از هرگونه تقسیم‌بندی و برچسب‌زنی پرهیز کنیم. می‌بایز باور باید در ما نهادینه شود که هر فردی که نگاه و سلیقه‌ای متفاوت دارد، الزاماً در مقابل نظام و کشور قرار نگرفته است. جامعه زنده، جامعه‌ای است که تنوع دیدگاه‌ها را پذیرد و تفاوت‌ها را به تقابل تبدیل نکند.

همان بانوانی که پوشش متفاوتی دارند در میدان‌های حمایت از انقلاب و ایران حضور دارند

رئیس‌جمهوری با اشاره به حضور اقشار مختلف مردم در صحنه‌های حمایت از نظام و ایران، یادآور شد: همان بانوانی که امروز ممکن است پوشش متفاوتی داشته باشند، در میدان‌های حمایت از انقلاب و ایران حضور دارند و رسانه ملی نیز تصاویر حضور آنان را پخش می‌کند؛ در حالی که تا همین چندنی پیش، برخی نگاه‌ها بر طرد و برخورد با آنان استوار بود. نباید مردم را از باور انقلاب و نظام دفع کرد.

دلسوزان به‌جای صرفاً نقدکردن، در حل مسائل کشور مشارکت کنند

رئیس‌جمهوری تصریح کرد: از همه دلسوزان کشور دعوت می‌کنم به‌جای ایستادن در حاشیه و صرفاً نقدکردن، وارد میدان عمل شوند و در حل مسائل کشور مشارکت کنند. امروز بیش از هر زمان دیگری به هم‌افزایی، همراهی و همکاری ملی نیاز داریم و همه باید دست به دست هم دهند تا بتوانیم به مردم خدمت کنیم. نسبت به مشکلات اقتصادی و معیشتی مردم، به‌ویژه آسیب‌هایی که در پی شرایط جنگی تشدید شده، احساس مسئولیت جدی دارم و با تمام توان در حال تلاش برای کاهش فشارها بر مردم هستم. او تاکید کرد: باید شرایطی فراهم شود که فشارهای اقتصادی و معیشتی مردم تا حد امکان کاهش یابد و همه مردم، فارغ از گرایش‌های مذهبی و فکری، با عزت و کرامت زندگی کنند. دغدغه مردم، دغدغه ماست، همان‌طورکه دغدغه رهبر شهیدمان نیز بود.

عبدالرحمن فتح‌اللهی: سخنان مثبت عصر شنبه دونالد ترامپ درباره «احتمال بالای توافق» میان تهران وواشینگتن، ناگهان فضای سیاسی و رسانه‌های منطقه را وارد مرحله‌ای تازه کرد؛ فضایی که بلافاصله اثر خود را بر بازارهای داخلی ایران نیز گذاشت و از بورس تا ارز و سکه، کشنبه را با روندی مثبت آغاز کردند. حجم اخبار، تماس‌های فشرده دیپلماتیک، روایت‌های متعدد رسانه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی و همچنین لحن متفاوت مقام‌های آمریکایی و منطقه‌ای، نشان می‌دهد دست‌کم یک «تفاهم اولیه» اکنون بیش از هر زمان دیگری در دسترس قرار گرفته است. در این میان، اهمیت پیام فرمانده کل سپاه نیز قابل توجه بود که ضمن تاکید بر آمادگی کامل نظامی و حفظ بازدارندگی، به‌صراحت از «فضای مذاکره برای پایان جنگ» سخن گفت و عنوان کرد: «بی‌تردید ملت بزرگ و فهیم ایران در فضای مذاکره برای پایان جنگ، با رصد رفتارهای دشمن حیل‌گر، نقشه‌های او را خنثی و نقش بر آب می‌کند». همین اشاره می‌تواند نشانه‌ای از شکل‌گیری نوعی انعطاف و اجماع داخلی برای پیشبرد مسیر دیپلماسی تلقی شود و به همان اندازه نیز امیدوارها را نسبت به عبور از شرایط بحرانی فعلی را تقویت خواهد کرد.

هرچند تا لحظه تنظیم این گزارش هنوز هیچ موضع رسمی و نهایی از سوی کاخ سفید درباره قطعی شدن تفاهم منتشر نشده، ولی حتی به فرض تأیید نهایی تفاهم اولیه از جانب ترامپ، باید قدری محتاطانه به تحولات پیش‌رو نگریست. آنچه اکنون بیش از هر چیز اهمیت دارد، تفکیک میان «میداورِی» و «خوش‌بینی» است. تجربه‌هفته‌های گذشته نشان داده تحولات پرنده ایران و آمریکا به‌شدت شکننده، متغیر و غیرقابل پیش‌بینی است. همان‌گونه که در میانه تهدیدها، آماده‌باش‌ها و احتمال بازگشت جنگ، ناگهان اخبار مربوط به تفاهم اولیه منتشر شد، این احتمال نیز وجود دارد که در میانه فضای مثبت فعلی، همه‌چیز بار دیگر تغییر کند. به‌ویژه آنکه روایت رسانه‌های داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی درباره مفاد و جزئیات تفاهم، سطح توافق، میزان امتیازات طرف‌ها به همدیگر و حتی ماهیت مذاکرات، همچنان متناقض و گاه متضاد است و همین وضعیت موجب شده همچنان «ابهام» به مهم‌ترین ویژگی فضای کنونی تبدیل شود. به همین دلیل نباید جلوتر از خبر حرکت کرد و باید دید در نهایت معادلات به چه سمت و سویی حرکت خواهد کرد.

کد عصر شنبه ترامپ و تماس‌های فشرده منطقه‌ای

تحولات شامگاه شنبه عملاً با مواضع دونالد ترامپ وارد فاز تازه‌ای شد. رئیس‌جمهور آمریکا ابتدا در گفت‌وگو با اکسپوس اعلام کرد قرار است با تیم مذاکره‌کننده خود شامل استیو ویتکاف، جرد کوشنر و احتمالاً جدی ونس درباره آخرین پاسخ ایران رایزنی کند. ترامپ در همان مصاحبه تاکید کرد شانس رسیدن به توافق با بازگشت به جنگ را «۵۰-۵۰ محکم» ارزیابی می‌کند؛ جمله‌ای که نشان می‌داد کاخ سفید هنوز میان دو مسیر دیپلماسی و اقدام نظامی در حال تصمیم‌گیری است. ترامپ سپس در گفت‌وگو با شبکه سی‌بی‌اس نیز بیان اعلام کرد مذاکره‌کنندگان ایران و آمریکا «بسیار به نهایی‌کردن یک توافق» نزدیک شدند و اوضاع «هر روز بهتر و بهتر می‌شود». او البته از بیان جزئیات خودداری کرد، اما مدعی شد توافق نهایی مانع دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای خواهد شد.

اوج این تحولات در پیام رسمی ترامپ رقم خورد؛ پیامی که بسیاری از آن مهم‌ترین سخنان مثبت واشینگتن از زمان بازتاجرhan اخیر توصیف کردند. ترامپ اعلام کرد در کاخ سفید گفت‌وگوهای مفصلی با رهبران عربستان، امارات، قطر، پاکستان، ترکیه، مصر، اردن و بحرین انجام داده و محور و رایزنی‌ها «یادداشت تفاهم مربوط به صلح» با ایران بوده است. او نوشت: «توافقات تا حد زیادی مذاکره شده است، مشروط به نهایی‌سازی، میان آمریکا، ایران و دیگر کشورها». ترامپ همچنین از گفت‌ووی جداگانه خود با بنیامین نتانیاهو خبر داد و افزود «جنبه‌ها و جزئیات نهایی توافق» همچنان در حال بررسی است و به‌زودی اعلام خواهد شد. او در بخش مهم دیگری از پیام خود تصریح کرد: «تکه‌هرمز گشوده خواهد شد». لازم به ذکر است تا زمان نگارش متن، هنوز ترامپ نظر نهایی خود را اعلام نکرده است،البته عصر یکشنبه و در آخرین توییت خود اطلاع داد که «مذاکرات به شکلی منظم و سازنده در حال پیشرفت است و من تم نمایانگندم اطلاع داده‌ام که برای رسیدن به توافق عجله نکنند، زیرا زمان به سود ماست. محاصره تا زمانی که توافقی حاصل، تأیید و امضا شود، با تمام قدرت برقرار خواهد ماند. هر دو طرف باید وقت بگذارند و کار را درست انجام دهند. هیچ اشتباهی نباید رخ دهد». به ادعای رئیس‌جمهور آمریکا، «ابطه ما با ایران در حال تبدیل‌شدن به رابطه‌ای بسیار حرفه‌ای‌تر و ثمربختر است. با این حال، آنها باید درک کنند که نمی‌توانند سلاح یا بمب هسته‌ای تولید یا تهیه کنند. ما یلیم تا این مرحله از همه کشورهای خاورمیانه بابت حمایت و همکاری‌شان تشکر کنم؛ حمایتی که با پیوستن آنها به کشورهای عضو توافق‌های تاریخی ابراهیم، بیش از پیش تقویت می‌شود و گسترش خواهد یافت و چه کسی می‌داند، شاید جمهوری اسلامی ایران هم بخواهد به آن بپیوندد.»

موج‌سواری رسانه‌ای

بدیهی بود که مواضع مثبت ترامپ درباره احتمال تفاهم اولیه با ایران برای پایان جنگ با موج گسترده‌ای از گزارش‌های رسانه‌ای همراه شود و در همین راستا اکسپوس به نقل از منابع منطقه‌ای نوشت همه رهبران عرب و مسلمان حاضر در تماس تلفنی ترامپ از او خواسته‌اند «به نفع کل منطقه، جنگ را متوقف کند». همین رسانه همچنین گزارش داد مذاکرات «به‌خوبی پیش می‌رود» و میانجی‌ها امیدوارند چارچوب توافق در قالب یک متن یک‌صفحه‌ای نهایی شود تا مذاکرات مفصل‌تر چند روز بعد آغاز شود. فاکس نیوز نیز به نقل از یک دیپلمات منطقه‌ای، تماس ترامپ با رهبران عرب را «بسیار مثبت» توصیف کرد و از «پیشرفت خوب» در روند مذاکرات خبر داد. هم‌زمان روتنرز به نقل از دو منبع پاکستانی گزارش داد پاسخ نهایی آمریکا به پیشنهاد توافق احتمالاً روز یکشنبه اعلام خواهد شد. در داخل آمریکا نیز نشانه‌هایی از تقویت مسیر دیپلماسی دیده شد. مارکو روبیو، وزیر خارجه آمریکا اعلام کرد «پیشرفت بزرگی» درباره ایران حاصل شده و احتمال دارد جهان در ساعات آینده «اخبار خوبی» بشنود. العربی‌الجدید هم به نقل از روییو نوشتت ایران ممکن است توافق صلح را در اوایل یکشنبه بپذیرد. در سوی مقابل اما فشارهای اسرائیل برای جلوگیری از توافق ادامه داشت. آکسپوس گزارش داد نتانیاهو از توافق احتمالی «به‌شدت نگران»

یک قدم تا توافق

شده و از ترامپ خواسته حملات علیه ایران از سر گرفته شود. کانال ۱۲ اسرائیل نیز مدعی شد استیو ویتکاف فشار زیادی بر ترامپ وارد کرده تا جنگ از سر گرفته نشود. هم‌زمان کانال ۱۴ عبری گزارش داد نتانیاهو به وزرای کابینه دستور داده درباره توافق قریب‌الوقوع تهران وواشینگتن صحبت نکنند.

مواضع چهره‌های تندروی آمریکایی و اسرائیلی نیز نشان‌دهنده نگرانی آنها از مسیر مذاکرات بود. لئیندسی گراهام، سناتور جمهوری‌خواه، هشدار داد اگر توافقی شکل بگیرد و بر اساس آن ایران همچنان توان کنترل تنگه هرمز و تهدید زیرساخت‌های نفتی خلیج فارس را داشته باشد، «ایران به قدرت مسلط منطقه تبدیل خواهد شد» و این مسئله برای اسرائیل «کابوس» خواهد بود. هم‌زمان طیفی از تحلیلگران اسرائیلی نیز توافق با ایران را «فاجعه» توصیف کردند و مدعی شدند چنین توافقی به ایران و حزب‌الله «مصونیت» خواهد داد.

از «اعلامیه اسلام‌آباد» تا آزادسازی میلیاردها دلار

در کنار مواضع ترامپ، حجم انبوه گزارش‌های رسانه‌ای درباره جزئیات تفاهم احتمالی میان تهران وواشینگتن، تصویر پیچیده‌ای از مذاکرات ترسیم کرد. تقریباً همه رسانه‌ها بر یک نکته مشترک تاکید داشتند که آنچه اکنون در حال نهایی شدن است، «توافق نهایی» نیست، بلکه یک «یادداشت تفاهم» یا چارچوب اولیه برای توقف جنگ و آغاز مذاکرات گسترده‌تر است.
المیادین جزء نخستین رسانه‌هایی بود که جزئیات نسبتاً گسترده‌ای از این تفاهم منتشر کرد. به نوشته این رسانه، توافق فعلی هیچ بندی درباره پرونده هسته‌ای ندارد و صرفاً بر پایان جنگ، کاهش تنش، تسهیل نوابری در تنگه هرمز، خروج ناوگان آمریکایی از اطراف ایران، پایان محاصره دریایی و آزادسازی بخشی از دارایی‌های بلوکه‌شده ایران تمرکز دارد.
ایران مت‌مرکز است.
المیادین همچنین نوشت پس از امضای این چارچوب، یک مهلت ۳۰ روزه برای آغاز مذاکرات هسته‌ای در نظر گرفته خواهد شد.

الجزیره و خبرنگارانش در تهران نیز تصویری مشابه ارائه کردند. علی‌هاشم، خبرنگار الجزیره، نوشت پیش‌نویس توافق شامل پایان جنگ در همه جبهه‌ها از جمله لبنان، آزادسازی میلیاردها دلار از دارایی‌های ایران، لغو محاصره دریایی آمریکا، گشایش تنگه هرمز و خروج نیروهای آمریکایی از مجاورت تنگه هرمز است. همچنین گزارش داد طبق روایت ایران، مدیریت تنگه هرمز قرار است در قالب همکاری ایرانی-عمانی بگیری شود. نورالدین‌الدغیر، دیگر خبرنگار الجزیره نیز تاکید کرد ایران «هرآنچه می‌توانسته» در یادداشت تفاهم ارائه داده و در این مرحله «جایی برای امتیازات بیشتر وجود ندارد». او البته هشدار داد همچنان احتمال اقدام ناگهانی آمریکا برخلاف فضای مثبت فعلی وجود دارد. نیویورکتایمز نیز به نقل از سه منبع ایرانی نوشت مسائل دشوار هسته‌ای عمداً به مذاکرات بعدی موکول شده و قرار است طی ۳۰ تا ۶۰ روز درباره آنها گفت‌وگو شود. این روزنامه همچنین مدعی شد توافق فعلی می‌تواند به آزادسازی ۲۵ میلیارد دلار از دارایی‌های بلوکه‌شده ایران منجر شود. روتنرز نیز به نقل از منابع ایرانی تاکید کرد هیچ توافقی درباره ذخایر اورانیوم غنی‌شده صورت نگرفته و موضوع هسته‌ای اساساً بخشی از تفاهم فعلی نیست. در همین حال، رسانه‌های عربی نیز جزئیات تازه‌ای منتشر کردند. الحدت گزارش داد از توافق احتمالی ممکن است «اعلامیه اسلام‌آباد» نام بگیرد و پاکستان بدون حضور مستقیم ایران و آمریکا، بیانیه تفاهم را صادر کند. شایان ذکر است مدیر دفتر المیادین در اسلام‌آباد هم عصر یکشنبه نوشت: «خبرهایی درباره صادرشدن اعلامیه‌ای در روز دوشنبه از سوی وزیر خارجه و فرمانده ارتش پاکستان منتشر شده است». او افزود: «ممکن است پاکستان دوشنبه چهار بندی را که ایران و آمریکا بر سر آنها توافق کرده‌اند، اعلام کند».
العربیّه هم از احتمال برگزاری دور بعدی مذاکرات در پنجم ژوئن خبر داد و نوشت رؤسای هیئت‌های مذاکره‌کننده در آن مرحله وارد گفت‌وگوها خواهند شد. سی‌ان‌ان به نقل از منابع آگاه اعلام کرد «بن‌بست رفع شده» و فضای مذاکرات با «خوش‌بینی محتاطانه» همراه است. واشینگتن‌تایمز حتی با فراتر گذاشت و مدعی شد توافق صلح ممکن است تا عصر یکشنبه رسماً اعلام شود و پیش‌نویس آن مورد تأیید ونس، ویتکاف و جرد کوشنر قرار گرفته است. در منطقه نیز تحركات دیپلماتیک به شکل محسوسی افزایش یافت. قطر اعلام کرد وزیر خارجه این کشور با مقامات اماراتی و بریتانیایی خود درباره حمایت از میانجیگری پاکستان گفت‌وگو کرده است. اردوغان نیز در تماس با ترامپ و رهبران منطقه اعلام کرد ترکیه آماده حمایت از اجرای توافق احتمالی است. وزیر دفاع پاکستان هم پس از سفر عاصم منیر به تهران گفت «مسائل در شرف حل‌شدن است» و همه طرف‌ها به سمت یک فرجام شایسته» حرکت می‌کنند. در همین فضا، هارْتس به نقل از منابع اسرائیلی نوشت رهبران سیاسی اسرائیل اکنون به این جمع‌بندی رسیده‌اند که ترامپ توافق را به بازگشت جنگ ترجیح می‌دهد؛ جمع‌بندی‌ای که شاید بیش از هر چیز نشان‌دهنده تغییر محسوس فضای سیاسی در ساعات اخیر باشد.

فریدون مجلسی: نباید فرصت تفاهم اولیه را از دست داد

فریدون مجلسی در گفت‌وگوی خود با «شرق» و در تحلیل بین خطوط اخبار و گزارش‌های اسرائیلی نوشت احتمال حصول تفاهم اولیه بین ایران و آمریکا، ابتدا معتقد است «تهران باید از این فرصت برای ورود به یک مسیر تازه در روابط با آمریکا استفاده کند؛ مسیری که اگرچه با

شرق

ابهام‌ها و تردیدهای فراوان همراه است، اما می‌تواند زمینه‌ساز پایان یکی از طولانی‌ترین بحران‌های سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران باشد». دیپلمات پیشین کشورمان با اشاره به فضای مثبت شکل‌گرفته پس از مواضع اخیر دونالد ترامپ و مجموعه تحركات دیپلماتیک بین‌المللی، باور دارد: «براساس فهم دیپلماتیک وتجربه‌ای که از تحولات بین‌المللی دارم، معتقدم ایران باید از این فرصت استفاده کند. اکنون شرایطی به وجود آمده که می‌توان در گام اول با گرفتن برخی امتیازات و دادن امتیازاتی، این تفاهم اولیه را به نتیجه رساند و سپس در مرحله بعد وارد مذاکرات نهایی شد.»

مفسر حوزه سیاست خارجی با تاکید بر اینکه هیچ بحرانی به اندازه تنش ۴۷ساله میان ایران و آمریکا برای منطقه و حتی خود ایران هزینه‌ساز نبوده است، افزود: «اگر این مسیر به شکل عقلاتی مدیریت شود، شاید برای نخستین بار امکان یک تغییر ریل واقعی در روابط دو کشور فراهم شود. به هر حال، هم تهران و هم واشینگتن در این سال‌ها هزینه‌های سنگینی پرداخت کرده‌اند و اکنون به نظر می‌رسد مجموعه‌ای از تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی بعد از دو جنگ ۱۲رزه و ۴۰روزه، ظرفین را به سمت نوعی واقع‌گرایی سوق داده است.»

مجلسی البته هم‌زمان نسبت به خوش‌بینی بیش از حد هشدار می‌دهد و معتقد است «هنوز نمی‌توان با قطعیت درباره سرنوشت تفاهم اولیه سخن گفت» و دراین‌باره متذکر شد: «واقعیت این است ما هنوز نمی‌دانیم در پس پرده و در ذهن تصمیم‌گیران اصلی در تهران و واشینگتن چه می‌گذرد. مشخص نیست این تفاهم اولیه دقیقاً با چه اهداف و ملاحظاتی طراحی شده و آیا اساساً ارائه لازم برای رساندن آن به نتیجه نهایی وجود دارد یا خیر؟». او ادامه داد: «حتی اگر این تفاهم هم نهایی شود، باز تضمینی وجود ندارد که مذاکرات بعدی درباره پرونده‌های اصلی ازجمله مسائل هسته‌ای، تحریم‌ها و امنیت منطقه‌ای با موفقیت پیش برود. لذا این احتمال همچنان وجود دارد که دوباره تنش‌ها بازگردد یا حتی شاهد آغاز مجدد دگرپوش باشیم».
باین‌حال، دیپلمات اسبق کشورمان تاکید دارد که «فضای فعلی را نباید از دست داد»؛ زیرا به گفته او، «منطقه و جهان امروز بیش از هر زمان دیگری از بی‌ثباتی خسته شده‌اند و همین مسئله فرصت مهمی ایجاد کرده است. شاید این بهترین موقعیت در سال‌های اخیر باشد که ایران و آمریکا بتوانند دست‌کم از مسیر تقابل دائمی فاصله بگیرند. البته شرط موفقیت این روند، واقع‌بینی، انعطاف متقابل پرهیز از تصمیمات احساسی و شتاب‌زده است.»

امیرعلی ابوالفتح: ترامپ اراده و توان لازم برای تفاهم با ایران را دارد

امیرعلی ابوالفتح هم به‌عنوان دیگر کارشناس، در گفت‌وگفت خود با «شرق» و همسو با کرب و مجلسی، قدری با احتیاط درباره معادلات پیش‌رو سخن می‌گوید و معتقد است: «اگرچه فضای کنونی نسبت

به روزهای گذشته مثبت‌تر شده، اما همچنان نمی‌توان با قطعیت از نهایی‌شدن توافق سخن گفت». این تحلیلگر ارشد مسائل آمریکا در ادامه تاکید می‌کند: «رفتار سیال و غیرقابل پیش‌بینی دولت ترامپ باعث شکست همچنان ابهام‌های جدی درباره سرنوشت مذاکرات و تفاهم اولیه با ایران باقی بماند». این کارشناس با اشاره به اخبار منتشرشده درباره نزدیک‌شدن ایران و آمریکا به یک تفاهم اولیه، می‌گوید: «امیدوارم چنین اتفاقی رخ دهد، اما مطمئن نیستم؛ چراکه موضوع بسیار پیچیده بوده و مواضع آمریکایی‌ها، به‌ویژه شخص ترامپ، بسیار متغیر و نامتوازن است؛ به همین دلیل نمی‌توان با خوش‌بینی قطعی درباره نتیجه مذاکرات صحبت کرد. هرچند فضای فعلی نسبت به قبل امیدوارکننده‌تر است.»

ابوالفتح در پاسخ به این پرسش که آیا فشار جریان‌های تندرو در آمریکا می‌تواند باعث عقب‌نشینی ترامپ از تفاهم با ایران شود؟ تصریح می‌کند: «اگر واقعاً در دولت ترامپ اراده سیاسی برای رسیدن به تفاهم وجود داشته باشد، این مخالفت‌ها مسئله اصلی این است است که آیا این مخالفت‌ها صرفاً تا پیش از توافق ادامه دارد یا می‌تواند بعدها دردرس‌ساز شود». این کارشناس مسائل بین‌الملل با اشاره به ساختار قدرت در حزب جمهوری‌خواه ادامه می‌دهد: «ترامپ همچنان تسلط کامل بر حزب جمهوری‌خواه دارد. بنابراین ممکن است سدهای اعتراضی شنیده شود، اما رئیس حزب پشت او ایستاده است، حتی موضع مایک جانسون، رئیس مجلس نمایندگان، بسیار مهم بود که از روند دیپلماتیک با تهران استقبال کرد. لذا رئیس مجلس می‌تواند نقش مهمی در هماهنگی جمهوری‌خواهان داشته باشد. بنابراین اگر ترامپ به این جمع‌بندی برسد که باید با ایران به تفاهم برسد، جمهوری خواهان مانع او نخواهند شد.»

ابوالفتح درباره اختلاف‌نظرهای داخلی در دولت ترامپ برای توافق با ایران با اختلاف‌نظرهای عمده، تصریح می‌کند: «خلاف برخی تحولات، شکافی جدی در کابینه وجود ندارد» و باور دارد: «دولت ترامپ تقریباً یک‌دست است. کسانی که در دولت او حضور دارند، به‌شدت به ترامپ وفادارند و اگر اختلافی هم شکل بگیرد، معمولاً آن فرد خیلی سریع کنار گذاشته می‌شود. بنابراین بعید می‌دانم شکاف معناری میان چهره‌هایی مانند روییو، هگست، ونس یا ویتکاف وجود داشته باشد. اگر تصمیم نهایی برای توافق گرفته شود، همه اعضای دولت از آن حمایت خواهند کرد.»

این تحلیلگر در ادامه با اشاره به مواضع متناقض ترامپ طی هفته‌های اخیر می‌افزاید: «نباید تمام مواضع رسانه‌های ترامپ را عین سیاست واقعی آمریکا دانست. ممکن است ترامپ برای تأثیرگذاری بر افکار عمومی داخلی، مواضع بسیار سخت‌گیرانه‌ای بگیرد، اما تیم مذاکره‌کننده آمریکا در پشت میز مذاکره رفتار نرم‌تری داشته باشد. این احتمال کاملاً وجود دارد.»

او در پایان تاکید می‌کند: «ترامپ بارها نشان داده که تصمیماتش ناگهانی و متغیر است، همان‌طورکه قبل از آتش‌بس، تهدیدهای شدیدی مطرح کرد و چند ساعت بعد مسیر متفاوتی را در پیش گرفت. بنابراین مهم‌تر از پیام‌های تروث‌سوشال، آن چیزی است که در اتاق مذاکرات می‌گذرد. اخبار منتشرشده نشان می‌دهد مواضعی که اکنون در حال بررسی است، لزوماً همان مواضع تند اعلامی ترامپ نیست و همین مسئله می‌تواند نشانه‌ای از امکان شکل‌گیری یک تفاهم باشد.»

